

Hoe het in zijn werk gaat, kan men alleen begrijpen als men een bloem uit elkander peutert. De geheele mannelijke bloem bestaat uit 4 blaadjes, die aanvankelijk stevig tegen elkander sluiten. Aan den voet van elk bloemdekblad staat een meeldraad, die ongeveer een millimeter lang is. Om dien in den knop optebergen, moet hij dubbel gevouwen worden en dat geschiedt dan ook, hij is binnenwaarts zoover voorovergebogen, dat de helmknop bijna den bodem der bloem aanraakt (fig. 2). Wanneer het stuifmeel rijp is, opent de helmknop zich, maar dan is de knop nog gesloten. Nu doet de dubbelgevouwen helm draad moeite om zich te strekken, men zou hem met een sterk gespannen boog kunnen vergelijken. De bloem biedt zooveel mogelijk weerstand, maar eindelijk kan zij het niet langer houden, de 4 blaadjes wijken uiteen, plotseling strekken zich de helmraden (fig. 4) en slingeren daardoor het stuifmeel enkele centimeters ver weg. Naar alle kanten waait het rond en dat ten slotte een groot deel op de stempels neerkomt, zal niemand verwonderen. — Men vindt in een recent werk vermeld dat de *Pilea Gunpowderplant* zou heeten: „weil der Pollen, wenn man die Pflanze schüttelt, in Wolken ausstäubt”. — Dat is onjuist.

Bij verscheidene andere Javaan-
sche *Urticaceën* is de mannelijke bloem in hoofdzaak op dezelfde wijze ingericht.

Geheel anders zien de vrouwelijke bloemen eruit. Zoo'n vrouwelijke bloem (fig. 3) is wat grooter dan een mannelijke, zij kan $\frac{3}{4}$ m.M. lang worden en bestaat uit slechts drie deelen, 2 kleinere en een grooter deel met kapvormigen top. Alle 3 bloemdekbladen, zijn duidelijk gewelfd, nu eens geheel

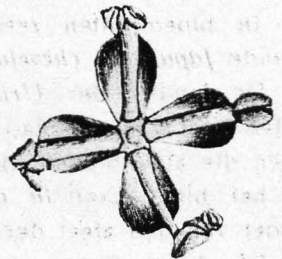

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

Fig. 2. Manlijke bloemknop overlangs doorgesneden.

Fig. 3. Vrouwelijke bloem. V = vruchtbeginsel.

Fig. 4. Geopende mannelijke bloem.

groen, dan weer gedeeltelijk rood gekleurd. Van meeldraden ziet men oppervlakkig niet veel. Peutert men met een fijne naald in de holte der bloemdekbladen, dan kan men uit elk een helm draad halen, die echter geen helmknop op den top draagt en dan ook bij de voortplanting geen rol speelt. Het vruchtbeginsel is naar verhouding groot en draagt een klein bosje fijne haren op den top, dat is de stempel, die door stand en bouw zeer geschikt is het uitgeworpen stuifmeel optevangen.

Na de bevruchting groeit het vruchtbeginsel uit tot een langwerpig rond, bruin vruchtje, dat vooral in de onderhelft met uiterst fijne wratjes bezet is. Geen oudere plant is er, of ze draagt overvloed van vruchten en het is dus geen wonder, dat de *Pilea* zich zoo snel heeft verspreid. Wanneer het vruchtje is uitgevallen, blijft het vrouwelijk bloemdek nog een heelen tijd aan de plant bevestigd.

Buitenzorg, Juni 1914.

B.

MANJARGEBABEL.

Mag ik me even voorstellen, ik ben *Ploceus Manjar*, of, zoo ge den naam verlangt, waarmee de Indische samenleving mij aanspreekt, kortweg *Manjar*.

Ik ben het die in deze streken voornamelijk het geslacht der wevers vertegenwoordigt, een geslacht bekend om zijn kunstigen nestbouw. Daaraan wijd ik me dan ook met hart en ziel.

Als ge me hier zoo lustig en zorgeloos kwinkelerend bezig ziet, zoudt ge niet denken, dat ik in mijn prille jeugd al een avontuur heb moeten boeten, dat me bijna mijn dierbaar leven gekost zou hebben.

Twee weken nadat ik de benauwde wereld van 't Manjar-ei verwisseld had met die van 't Manjar-nest, was ik al een voortvarende snuiter en die eigenschap sprak zich met den dag sterker uit, zoodat mijn brave moeder niet wist, hoe gauw ze van de padivelden terug zou komen, om een wakend oog te houden op haar lastigen woelwater, hongervolf tevens.

De twee zusjes, die met mij de holte van 't nestzakje deelden, waren zoete, geduldige schaapjes. Met haar had moeder volstrekt geen last.

Vader met zijn helgelen kuif trok zich van ons weinig aan. Die ging geheel in de kunst op en aan prozaïsche dingen als voedsel zoeken voor zijn kinderen, daar dacht hij zelden aan. Als er iets aan 't nest mankeerde, dan was hij er dadelijk bij het te herstellen. Verder kan ik me hem niet anders voorstellen — ik sloeg hem dikwijls gade door eenige reten van 't pijpweefsel — dan aan den dichtstbijzijnden tak bezig aan een nieuwe woning, kwinkelerend, of 't heele bestaan een schep-vreugde-in-'t leven was, vechtende met den een of anderen buurman, die al even levenslustig was als hij, of mijn moeder, die doodmoe van de sawahs thuis kwam druk het hof makende, wat deze zich lijdelijk liet welgevallen.

Ik zal zoo ongeveer 3 weken oud zijn geweest, toen ik ongeduldig de terugkomst van moeder verbeidende, mij ophief, op den drempel ging zitten en door de pijp naar beneden keek. Of mijn zusjes mij een duwtje gaven, of dat ik me te veel rekte, hoe 't zij, ik schoot naar beneden, maar bleef gelukkig hangen, daar ik met één der lange, boogvormige nagels in de mazen der pijp bleef haken. Een prachthouding om de kracht van myn vleugeltjes te meten, te ontwikkelen, maar een houding, die op den duur toch wel wat eng werd, daar het bloed door dien eigenaardigen stand mij, figuurlijk gesproken, naar het hoofd steeg. Veel oog voor de wereld rondom mij had ik niet, alleen dit herinner ik me, zeker omdat het me door de ziel sneed, dat de andere vogels zich niets van mij aantrokken, mij maar lieten spartelen en dat mijn eigen vleeschelijke vader zelfs even lustig kwinkelerend als altijd met een reep klapperblad in den snavel op 't in aanbouw zijnde nieuwe nestje neerstreek en 't veel belangrijker vond, dit voor de nog ongeborn kindertjes in gereedheid te brengen, dan mij ook maar een handje te helpen.

Moeder evenwel sprong rusteloos van tak tot tak, draaide om mij heen en piepte, voor zoover de snavel vol voedsel haar dat toeliet. Ze piepte en fladderde, deed angstig, doch één of ander lumineus reddingsplan kwam niet op in haar niet al te snugger brein.

Nog hachelijker werd mijn toestand, toen ik onder me de fascineerende oogspleetjes zag van een dier, dat ik niet kende, maar dat me al op 't eerste gezicht vrees aanjoeg. De stand van mijn huidige wetenschap en levenservaring staat mij toe met stelligheid te beweren, dat het een kat was.

Ik spartelde eens zoo hard, de mazen van de pijp verwijdden zich, het nageltje gleed en . . . ik zou onder de klauwen van de kat terecht zijn gekomen, als niet een ontzettend groot wezen, nu beweert ik een kebon, juist bijtijds toegeschoten was.

Sidderend over al mijn leden, met een bonzend hartje zat ik eenige oogenblikken later in een nestzakje, dat hij van bei zijn handen maakte en mijn jeugdige brein reeds vervuld van ontvluchttingsplannen stak ik mijn kopje, door de nauwe opening, die hij overliet. Een gelegenheid om mijn plannen te verwezenlijken deed zich evenwel niet voor.

Eerst raakte ik in een ijselijk donkere ruimte, na een uurtje pakten dezelfde warme

handen me weer beet en zetten me in een kooitje, heel primitief van een stuk bamboe vervaardigd.

Nu ik andere vogelgevangenissen heb gezien, moet ik bekennen, dat mijn woning niet fraai was, maar toen ze dicht bij het ouderlijk nest werd opgehangen en moeder me na eenig aarzelen voedsel toereikte, voelde ik me toch, als in Abrahams schoot.

Een paar dagen later wrong ik me door de tralies en was zeer voorspoedig in mijn eerste vliegpogingen. Ik kwam met een duikeling terecht op 't dak van een kippenhok, maakte rechtsomkeert en wist den djamboeboom te bereiken, die mij dikwijls in slaap had gedoudijnd.

Moeder vuurde mij aan en diende me gedurig een kleine versnapering toe, die ik met van blijdschap trillende vlerkjes uit haar snavel aannam.

Daar zag ik mijn redder en cipier aankomen, maar uit zijn sneu gezicht leidde ik af, dat ik met uit te breken niet aan zijn verwachtingen had beantwoord.

's Avonds lag ik weer goed en wel bij mijn zusjes en joeg haar met het onopgesmukte verhaal mijner avonturen angststuipen op 't lijf.

De djamboeboom ontfermde zich over ons, kleintjes, en wiegde ons met de rythmische beweging van zijn takken in slaap.

Prettige dagen volgden. Mijn uitstapjes breidde ik steeds uit, want met 't uur werden mijn vleugeltjes sterker, nam mijn zelfvertrouwen toe.

Ik trok mee naar de sawahs en leerde de gemorste rijstkorreltjes uit den modder opdiepen; ik volgde de gele kuifjes op hun reizen naar de hooge klapperkruinen en zag toe, hoe ze met een energieke nekbeweging een reep blad afrukten en zich daarmee lieten vallen.

Zoo waren we langzamerhand in 't midden van den Oostmoesson gekomen, de rijst was overal van 't veld, de sawahs waren voor een andere culture bewerkt, er was niet veel meer te vinden.

Het tweede broedsel was dan ook ternauwernood de vliegkunst meester, of we verlieten onze geboortestreek en trokken de bergen in, waar we een vagabondeerend leven leidden.

De koude regen, de vochtige berglucht dreef ons in den Westmoesson weer naar beneden.

Ook ontwaakte in ons een onbestemd verlangen naar onze nestelplaatsen, terwijl tevens de liefde in ons hart begon te ontluiken. Meer en meer loste de vlucht zich in paartjes op.

Of mijn schitterende kuif het hem deed, of dat ik werkelijk een gentlemanlike Manjar was, ik behoefde niet lang aan te houden, of ik had het hart veroverd van een allersnoezigst dametje, de beauté van 't seizoen.

Voor we 't wisten, waren we in begin Februari weer op den djamboeboom neergedaald en werden met luid gekwetter begroet door de reeds aangekomenen.

Op uitgelezen plekjes, bijvoorbeeld waar twee sterke twijgen elkaar kruisten, waren ze al aan 't dak begonnen en hadden daarvoor honderden reepjes klapperblad zoo gevlochten, dat een waterdicht gewelf was ontstaan.

Wel probeerden minder fortunlijke huwelijksandidaten mij van mijn bruidje te berooven, maar ik wist mijn eensverworven schat te verdedigen en daar 't bij haar ook een mariage d'amour was, moedigde zij oplettendheden van anderen niet aan. Voor de mijne was zij zeer ontvankelijk en door kokette beweginkjes, door wegvliegen, door streelingen, door snavelhoutjes wist ze mijn verliefdheid steeds aan te vuren.

Op voorbeeld van de andere mannetjes vloog ik ook naar de dichtstbijzijnde klapperboomen en na eenige oefening wist ik met ferme vlechtstrooken neer te dalen.

Het vlechten viel me werkelijk mee. Hoog opziende tegen de kunstprestaties van de ouderen, was ik eigenlijk begonnen met de stellige gedachte, dat ik nooit zoo iets als een nest in elkaar zou kunnen krijgen.

Ik vorderde werkelijk heel aardig. De drempel van het deurkozijn kostte mij veel hoofdbreken. Deze moet zeer stevig zijn, want daarop zittende maken wij bijna de geheele woning klaar. Ook wordt het nestzakje er gedeeltelijk aan bevestigd. En mijn dapper wijfje wist me op te beuren, als ik moedeloos van eenige dagen vruchteloos geploeter bij de pakken neerzat. Door haar aangevuurd begon ik opnieuw, maakte de aanhechtingen steviger, ging aan het pas bevestigde reepje hangen, om de deugdelijkheid van mijn werk op de proef te stellen en slipte 't niet, dan ging ik onverpoosd verder.

Eindelijk dan had ik een drempel, waar ik trotsch op kon zijn. Stevig en in de vereischte ronding.

Luid tjilpend prees mijn vrouwtje me uitbundig, wreef zich verliefd tegen me aan, zoodat mij het harte warm werd.

Een paar dagen rustte ik op mijn lauweren, kwetterde, kraste, wrong de scherpste en hoogste tonen mijn gorgeltje uit, floot dan weer met melodieuze overgangen en kon de wereld niet anders dan schoon vinden zelfs terwijl zware regenbuien ons beangsten.

Mijn echtgenoot echter begon al ras ongeduldig te worden; ze sprong telkens op den drempel en begon op haar manier aan de voltooiing van onze woning te werken, d. w. z. den boel te bederven.

Ze wist het heel goed, die deugniet, dat ze me daarmee prikkelde, maar ze bereikte haar doel en uit ergernis ging ik dadelijk weer aan den arbeid. Die truc paste ze telkens toe, als ze vond, dat ik mijn zang- en declamatie-oefeningen te lang rekte.

Zoo kwam, onderbroken door echtelijke scenetjes, de achterkant van 't nest klaar. Daarna vlocht ik de zijanten en ten laatste begon ik aan 't nestzakje. Dat laatste is een werkje van niemendal voor wie een ferm drempel heeft weten te fabriceren.

Voordat het nestzakje heelemaal in orde was, voordat de fijne grasjes, als een beschuttend laagje op den bodem waren neergevleid, wipte op een morgen mijn wijfje het nestje binnen, nestelde zich behaaglijk, keek als een nieuwsgierige jonge dame links en rechts het venster uit en met wat pijn, legde ze haar eerste eitje, zuiver wit en van elegante vorm. Haar eerste prestatie op 't gebied van eieren leggen bepaalde zich tot het getal drie.

Het broeden begon.

Wat zat ze daar genoegelijk voor het ronde venster, mijn vrouwtje. En nieuwsgierig! Ze kwam dagen te kort om alles op te nemen. Mijn eindelooze ruzietjes met de burens vond ze zeer interessant, ze leefde er volkomen in mee.

Ik vond het daarom zonde haar genoeg te bederven door de nestopening te maskeeren met een pijp. Wel kreeg ik daarover van de ouderen het noodige te hooren, werd mij dit telkens als een verwijt voor de voeten geworpen, maar ik stoorde mij er niet aan, kwinkelerde er des te harder tegen in. Maar de straf voor mijn eigenzinnigheid zou niet uitblijven.

Op een keer verscheen er een paartje Djalilots. Ik kende hun roofzuchtige aard nog niet en kweelde lustig door. Een stelletje Nonnetjes, die in een oud, doch stevig Manjar-nest gehuisvest waren, namen angstig piepend de vlucht.

De Djalilots slapen door 't dichte loover van onzen djamboeboom, hadden groote moeite om zich op de dunne takken in evenwicht te houden en onder 't verorberen van

eenige witte slakrupsen, die heel veel in onzen boom voorkwamen, lieten zij hun naar gekras hooren. Daarna verscheen één der roofvogels op een tak voor ons nest en doodelijk verschrikt maakte mijn arm vrouwtje, dat ze wegkwam.

Het broeden was gedaan.

Eén eitje werd stukgepikt, de inhoud ervan opgezogen, één viel op den grond en spatte daar uiteen en bij een poging om het derde weg te dragen liet de zwarte dief ook dit vallen.

De eerste uren waren wij radeloos van droefheid en vlogen doelloos rond. Maar al spoedig deed onze opgewekte Manjarnatuur zich gelden en voor ik er 't rechte beseft van had, zat ik op een uitstekenden tak van een djerোক-bali en kwetterde weer, alsof ons nooit eenig onheil had getroffen. Het gezicht van de verlaten woning kon ik niet meer verdragen. Met rukken en pikken vernielde ik, wat ik met zooveel moeite had opgebouwd. Mijn vrouwtje verstuwde haar verdriet door weer ijverig voedsel te zoeken. Weldra had ik weer een wiegje opgehangen aan een djerোকtak. Weer schitterden drie blanke eierschalen in 't nestzakje. Maar door schade en schande was ik wijzer geworden. Ik verdeed mijn tijd niet met zangoefeningen, maar werkte met alle energie aan een maskeering van de nestopening. Het is onze gewoonte om die van fijn materiaal te maken en daarvan week ik natuurlijk niet af. Toen de pijp de lengte van een decimeter bereikt had, vond ik 't welletjes. Wel zag ik veteranen pijpen van $2\frac{1}{2}$ decimeter vlechten, maar tot die overdrevenheden voelde ik geen roeping. Later heb ik daarover een ander oordeel gekregen en nu ik zelf oudgediende ben, sloof ik me ook op de pijpen uit, want een mooie pijp en een stevig kozijn zijn het criterium bij onze critici.

Bij één evenement gedurende dien 2e nestbouw moet ik nog even stilstaan.

Ik kon maar niet recht fertig worden met een stevige hechting van 't kozijn aan 't dak.

Nu had ik de vorige keer gemerkt, dat een klapperreepje, dat in den modder gevallen was en dat ik tamelijk beslist eruit had opgediept, prachtig hield. Een schitterend sprankje vernuft ontsprong mijn altijd werkend brein.

Ik daalde naar een slootje af en als een zwaluw keerde ik met een bevol klei terug. Ik streek dit over de zwakke hechtingsplaatsen uit, wachtte tot mijn nieuw bouw-materiaal droog geworden was en de uitslag bevestigde volkomen mijn verwachtingen.

Toen schetterde ik de ondergaande zon een overwinningsfanfare ten afscheid toe.

Dikwijls heb ik dit middel toegepast en door ijverige propaganda mijn kameraden en vooral de heeren critici overtuigd van 't goed recht van dit bouwmiddel. Waarom zou klei niet evengoed gebruikt mogen worden, als klapper-, koningspalm-, bamboe- en rietblad, waarom niet evengoed als rijst- en alang-alang halmen?

Maar 't is moeilijk een nieuw idee bij de menigte, de domme, trage menigte, ingang te doen vinden.

Toen de pijp voltooid was, verraste mijn vrouwke mij met de mededeeling, dat ik vader was geworden van drie welgeschapen kinderen. Een danklied welde in zachte, fluitende tonen uit mijn keeltje op.

Een drukke tijd volgde, want ze waren hongerig, de kleine deugnieten. Mijn wijfje nam het leeuwendeel der verzorging op zich. Rusteloos vloog ze af en aan en steeds was ze 't hongerig kroost even welkom.

Ik kon me niet zoo aan de verzorging wijden, want dikwijls eischte noodzakelijke reparatiën en verfraaiingen van onze woning mijn aandacht. En daar mijn kinderen behalve voeding ook een behoorlijke opvoeding moesten hebben, zette ik mij dikwerf op of

in de nabijheid van 't nest neer en in schoone improvisaties dicteerde ik, wat voor een harmonische ontwikkeling van hart en hoofd noodig was.

Het waren bijdehande kinderen. Een weekje vlogen ze met ons mee en namen gretig de rijstkorreltjes uit onze snavels aan, daarna zonderden zij zich van ons af en koersten op eigen houtje naar de bergstreken.

Ondertusschen was 't Juni geworden. Tijd voor nog een broedsel was er niet meer. Wij trokken onze kinderen achterna en vóór Juli was aangebroken, was er op de nestelplaatsen geen Manjar meer te vinden.

Terwijl wij zoo in vluchten van 10 à 30 stuks rondvlogen, werden we dikwerf overvallen door roofvogels, die met een helsche vaart uit de lucht op ons neervielen, ons met de klauwen grepen en ons wegvoerden. Ook mijn ongelukkig wijfje werd de prooi van een kiekendief.

Of ik gebukt ging onder 't verlies?

Eerlijk en openhartig gezegd, neen. De warme liefde, de aanbiddende bewondering waren zoo langzamerhand bij mijn wijfje bekoeld.

Ook ik kon zelfs geen flauwe schaduw meer bemerken van de sentimenten, die mijn hartje in den bruidstijd zoo heftig in beroering hadden gebracht.

Trouwens op zijn onverwachts werd ik afgeleid.

Groot was mijn bewondering, toen ik aan de hoogste takken van randoeboomen, aan de hoofdnerfen van klapperbladen nesten zag hangen van een andere Manjarsoort, nesten zóó groot en toch zóó elegant van bouw, van zulk een sierlijk weefsel, met zulke fijngevlochten pijpen, dat ik, die een meester in de bouwkunst meende te zijn, me klein begon te voelen.

Ik bekeek ze nauwkeurig, prentte al de bijzonderheden in mijn geheugen en nam me stellig voor in 't volgend seizoen ook zoo'n kunstwerk te wrochten.

Geen dak, zooals onze soort gewoon is te maken, hadden deze nesten, maar een lange steeds breeder wordende hals, die met enkele sterke repen aaneen horizontale tak is bevestigd en die langzamerhand in de nestholte overgaat. Het nestzakje, met dikkere wanden evenwel, was van ongeveer gelijke grootte. De ingang hiertoe werd beschermd door een pijp van wel drie decimeter lengte, die van fijn materiaal en zeer regelmatig gevlochten was.

Verliefd geraakt op een aardig deerntje, volgde ik haar naar de broedplaatsen, waar zij geboren was. Het was een groote aanplant van suikerriet, waarin wij neerstreken. In de verte stak een hooge witte schoorsteen boven alles uit; daar ratelden lorries, daar gonsden de machines, daar was leven en beweging. Wij leken in 't rietveld der wereld afgestorven. Hoogst zelden kwamen menschen in onze nabijheid.

Geen maand later waren reeds honderden nesten opgehangen aan de bladeren der rietstengels en was 't een getjetter en gekwinkeleer, dat je hooren en zien verging.

Als bouwstof gebruikten wij 't rietblad, dat uitstekend materiaal is.

De meeste planten zagen er weldra allerongelukkigst uit, daar alleen de nerven overbleven. Wij waren zoo verstandig een breede strook riet aan den buitenkant van 't veld ongerept te laten. Daardoor bemerkten de menschen niet zoo spoedig, welke verwoestingen in 't hartje van 't veld waren aangericht. Beroofd van 't bladmoes konden de rietstengels niet groeien, en bleven daardoor in ontwikkeling verre achter bij de planten aan den buitenkant. Over de aanplant heenvliegende, vloog men dan ook over een kom.

Rustig hadden we 't hier toch ook niet, ja, ik geloof, dat in de nabijheid der menschelijke woningen wij betrekkelijk veel veiliger waren, dan in 't verlaten rietveld.

Wel moesten we vroeger overdag ten deze op onze hoede zijn voor de projectielen, die met katapullen op ons afgeschoten werden, voor de blinkende windbuksen, 't speelgoed van Indisch jeugd, wel hadden we last van sommige roofvogels, maar hier werden wij den geheelen dag bedreigd door allerlei soorten roofvogels, die met onmerkbaaren vleugelslag in groote kringen boven ons rondzwerfden, terwijl vooral 's nachts Loeaks tusschen de rietstengels doorslopen.

Ook drongen Inlandsche knaapjes tot onze nesten door, trokken ze met haakvormige stokken naar omlaag en plunderden ze. Met honderden eitjes keerden ze verrukt naar huis terug, onze kolonie in verslagenheid achterlatende. En die invallen herhaalden zich!

Daar mijn nest wat afgezonderd lag, aan de hoogste bladeren van verschillende planten was opgehangen en daardoor moeilijk naar beneden getrokken kon worden, bleef het voor plundering gespaard.

Ik had 't zeldzame voorrecht twee broedsels in alle voorspoed te zien opgroeien: Eén der kleintjes werd evenwel door een Loeak gegrepen, toen het bij zijn eerste vlieg-pogingen op den grond tuimelde. 't Is nu voor 't derde jaar, dat ik mijn nestje ophang.

Gelukkig trok 't hart van mijn derde echtgenoot niet naar een suikertuin, maar verkoos ze evenals ik het wiegje harer kinderen in een asem-tjina op te hangen, die nu reeds de hoop en trots draagt van wel 30 à 40 Manjarpaartjes.

Maar kom, ik heb genoeg mijn snavelkje geroerd, nu maar weer duchtig aan den arbeid.

Klaten, 16 Aug. 1914.

Ploceus Manjar.

H. SCHROO JR.

NAAR HET BROMOBOSCH EN DEN VULKAAN BROMO.

Een bezoek aan een of anderen vulkaan is op Java geen bijzonderheid, we zitten hier midden in dat artikel. En waar bijna alle Javaansche bergen van vulkanischen oorsprong zijn, heeft hier, elk die verademing ging zoeken in hogere sferen, wel eens een poosje op een vulkaan gelogeed, 't zij een slapende of wel een actieve. De Bromo is een soort van publieke vermakelijkheid geworden. Geen enkel toerist denkt aan de mogelijkheid dat de Bromo het spel eens zou kunnen staken en er ernst van maken.

Je buurmen aan tafel, de Engelschman, die overal geweest is, vraagt je als 't ware in één adem of je Bromo en de Tango al gezien hebt. Dag in dag uit braakt de Bromo-krater water- en zwaveldampen uit en de echte Tengerees, de heiden, die de Bromo als een Godheid vereert, zegt, dat de vulkaan louter ter wille van en tot groet aan de vreemdelingen zijn spel drijft.

Al heel vroeg in den morgen, het was nog vrij donker, bestegen we onze paardjes, die ons in ruim drie uren naar boven zouden dragen. De temperatuur was die van een Hollandsche nazomernacht, ongeveer 15 Celsius, maar toen we nog eenige honderden meters stegen, werd het kouder en huiverden we onder onze jassen. Spoedig kwam een bleeke glans de lucht kleuren en toen we het Bromobosch op ongeveer 2200 meter hadden bereikt, was het klaar licht geworden en kregen we een heerlijk uitzicht over de vlakte, de zee en Madoera. Met den kijker was het mogelijk de schepen op de reede van Soerabaja te onderscheiden, een groote stoomer koerste op de haven van Pasoeroean aan en achter onder de kust staken overal scherp de silhouetten der visschersprauwen tegen het bleek-